

GEZAG: OVER GEHOORZAMEN EN GEHOORZAAMD WORDEN

Jef De Vriese

Jef De Vriese helpt ons nadenken over gezag. Zowel mensen die gezag uitoefenen als diegenen die onder gezag staan hebben een specifieke roeping. Woorden als onderdanigheid, nederigheid en gehoorzaamheid moeten in dit artikel geïnterpreteerd worden vanuit de bijbelse visie op gezag, zoals u die vindt in het artikel over gezag en moderne en postmoderne afwijkingen.

Lees: Hand. 20:28, Rom. 13:1-7, Ef. 5:21-6:9, 1 Petr. 5:5-7, Hebr. 13:7.

INLEIDING

Huwelijk, gezin en relaties zijn hete hangijzers, zeker als daarin over gezag wordt gesproken. Tegenwoordig willen de meeste mensen gewoon hun eigen gang gaan. Gezag en hiërarchie zijn niet populair.

Moet een vrouw aan haar man onderdanig zijn of is dat een voorbijgestreefd begrip, een terugkeer naar een patriarchale maatschappij? Moet een tiener toestemming van de ouders krijgen om de pil te nemen? Wat is de betekenis van het gezin in een maatschappij die gekenmerkt wordt door echtscheiding, hertrouwen, samenwonen, homoseksualiteit, en andere alternatieve samenlevingsvormen? Is de gemeente werkelijk een democratie waar je alles met elkaar beslist, of hebben oudsten het recht om leiding te geven?

In veel relatie staan rechten en plichten ter discussie. Heeft een samenwonend paar evenveel rechten als een getrouwd echtpaar? Zijn de belastingsplichten van een homo-paar dezelfde als voor een heteropaar? Heeft een vrouw recht om een carrière uit te bouwen zonder toestemming van haar man? Hebben de oudsten het recht om besluiten te nemen die tegen de meerderheid van de gemeente ingaan? Etc.

Efeziërs en Petrus reikt sleutels aan die wijsheid bieden aan Gods volk om eenheid en volwassenheid te bereiken in verschillende soorten relaties. Deze teksten roepen zowel hen die gezag uitoefenen als hen die onder gezag staan op tot een houding die iets communiceert over het karakter van Christus. In elke relatie die te maken heeft met het huwelijk, het gezin, de werkplek, de gemeente en met de overheid geeft de Schrift aan de gelovige een specifieke opdracht.

EEN SPECIFIEKE OPDRACHT

Naast de algemene roeping van liefdebetoon die geldt voor iedereen, in alle relaties, is er een specifieke opdracht voor vrouwen, mannen, ouders, kinderen, heren, slaven, oudsten, gemeenteleden, overheid en burgers. Binnen deze concrete relaties bent u geroepen om bepaalde accenten te leggen. Vrouwen, kinderen, werknemers, gemeenteleden en burgers moeten speciaal aandacht besteden aan onderdanigheid, eerbied, respect, gehoorzaamheid en dienstbaarheid. Door dat te doen, doet u goed aan uw gezagsdragers maar uiteindelijk aan de Heer. Onderdanigheid is 'als aan de Here' (Ef. 5:22) en 'vernering onder de machtige hand Gods' (1 Petr. 5:6).

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
11de jaargang, 1e kwartaal 2001, nr 49, p 16-19
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu.

De relaties die u hebt, dragen een model van respect en onderdanigheid in zich. Vrouw, wilt u God gehoorzamen? Gehoorzaam uw man. Kind, wilt u God gehoorzamen? Gehoorzaam uw ouders. Arbeider, wilt u God gehoorzamen? Gehoorzaam uw baas. Burger, wilt u God gehoorzamen? Gehoorzaam uw overheid. Christen, wilt u God gehoorzamen? Gehoorzaam uw oudsten.

GEZAG ONTWEKEN

Gehoorzaamheid klinkt moeilijk in de oren van deze tijd. Sommigen willen het liever ontwijken en ontkennen. Hiërarchie wordt als patriërchaal van tafel geveegd. Egalitarisme (gelijkheid) is het nieuwe model. Bijbelteksten die over gezag of hiërarchie gaan worden geschrapt door te stellen dat ze cultureel bepaald of niet door Paulus geschreven zijn.

Gezag wordt ondermijnd door het accent te leggen op de uitzondering. Ja, God roept een vrouw op om onderdanig te zijn, maar wat indien haar man hardvochtig is, haar vraagt om te zondigen, haar niet geestelijk leidt, onverantwoord handelt op financieel vlak, etc.? De lijst en discussie over de problemen en uitzonderingen wordt zo groot, dat het principe van onderdanigheid ondergesneeuwd raakt. Is het uitsmeren van de uitzonderingen en problemen een symptoom van het feit dat het hart niet onverdeeld op het principe is gericht?

Ook wordt gezag ondermijnd doordat we een karikaturale voorstelling van onderdanigheid maken (bijvoorbeeld: wie onderdanig is, is een voetmat.). Vaak hebben wij geen notie van wat het betekent vrij te zijn om lief te hebben, om moedig te zijn en om eenheid boven verdeeldheid te plaatsen door een ingesteldheid die gekenmerkt is door onderdanigheid.

Onze negatieve commentaar op gezag is meestal niet omdat onze ingesteldheid verlangt naar een gehoorzaam leven maar omdat we bang zijn en onszelf willen beschermen in plaats van ons leven af te leggen. We leven al te vaak als egoïsten in plaats van als dienaars van God. Wij denken vrijheid en vreugde te vinden in het zelf behouden van de controle in plaats van in het overgeven van de controle.

Ja, er zijn uitzonderingen. Volgens Hand.5:29 moet u God meer gehoorzamen dan mensen. Een vrouw kan in een positie zijn dat ze haar man moet aanmoedigen of aanmanen de weg van de Heer te bewandelen. Een werknemer mag onrechtvaardigheid aanklagen. Er kan een moment zijn dat de politie geroepen moet worden; of dat de oudsten bij een conflict gehaald moeten worden. Dit is ter bescherming. Soms moet iemand beschermd worden tegen onrechtmatig uitgevoerd gezag. Maar indien dergelijke confrontatie groeit vanuit volgzzaamheid en eerbied maakt die confrontatie zachtmoedig en communiceert nederigheid en zorg in plaats van hoogmoed.

Tegenover het onrechtmatig uitgevoerd gezag staat vaak een massa roddel, uiting van ongenoegen, elkaar afsnauwen, openlijke en heimelijke rebellie, gebrek aan respect, manipulatie, koppigheid, scheuring en twist, enz., door vrouwen, kinderen, werknemers, burgers en gemeenteleden.

Wordt uw gemeente bij vermaning of bij meningsverschil geplaagd door leerstellig gevit, betweterij, pausjes, splitsingen en verkettering, een geest van onafhankelijkheid, ongezelligheid, onvermogen lief te hebben bij discussies? Deze dingen zijn nooit goed. Ze zijn een bres in de muur waardoor de vijand binnenkomt. Ze maken de liefde kapot. Ze

breken de eenheid. Ze vertroebelen het beeld van God in een huwelijk, in een gezin, in sociale relaties, in de gemeente.

Zelfs indien een gezagsdrager iets waanzinnigs verkeerd doet, dan nóg mag u nooit kwaad met kwaad vergelden; dan nóg mag er geen liederlijk woord uit uw mond komen, maar veeleer een goed woord tot opbouw opdat zij die het horen genade ontvangen. (Ef. 4:29). De zonde van een ander, het meningsverschil wat u heb met een ander, de ongevoeligheid die de ander heeft voor uw nood, etc., is voor u geen vrijgeleide om uw eigen roeping niet uit te voeren.

MOEILIKJ, MAAR EENVOUDIG, EN BETER

Christus volgen is extreem moeilijk. Het gaat in tegen elke vezel van je vlees. Het is handelen en reageren tegen de wil van het vlees en de begeerte. Het is tegengesteld aan het advies dat de wereld geeft en wat u zelf spontaan denkt en wilt. Maar het is wel goed en rechtvaardig. Zijn Geest werkt in u om die roeping van onderdanigheid, nederigheid en vernedering onder de hand van God te leven. In die zin is het ook heel eenvoudig. Pas Gods principes die Hij in u bewerkt door Zijn Geest gewoon toe. U kunt het omdat u deel hebt aan Zijn natuur. De macht van het vlees is gebroken als u in Christus staat.

Petrus (1 Petr. 5:7) zegt in de context van onderdanigheid: 'Werp al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u'. Dit is geen vers voor depressieve mensen. Het is een vers voor mensen die zich vernederen. Het is een vers voor mensen die in omstandigheden verkeren waarin zij mogelijk door anderen onheus behandeld worden. Het vers verwijst naar psalm 55, in de NBG-vertaling getiteld 'Tegen de trouweloze vriend'. De psalm laat verdriet zien over het feit dat vrienden waarmee men samen God diende, nu vijanden blijken te zijn. In die omstandigheden kunt u best op God vertrouwen. Laat u geen schrik aanjagen. Wanneer u alle stappen hebt gezet die mogelijk zijn om een probleem op te lossen, is het beter onrecht te verduren dan een scheuring in de gemeente te veroorzaken. Lijden is beter dan verdeeldheid. Het beeld van Christus weerspiegelen is beter dan dat beeld vertroebelen.

Let dus op: draag zorg voor uw eigen verantwoordelijkheid, niet voor die van een ander. U hebt samen met alle anderen een algemene opdracht en roeping, geldig voor iedereen: liefde betonen. Vervolgens hebt u een specifieke opdracht, een manier waarop die algemene opdracht geaccentueerd wordt: iedereen staat op één of andere wijze onder gezag; en ieder in een gezagsrol moet aandacht besteden aan de zorg voor hen die onder hem staan.

DRIJFVEER VAN GEZAG

Er zijn er, die geroepen zijn om gezag te dragen. Dit betekent dat ze voedende en koesterende initiatieven nemen. Voeden is in de behoefte voorzien. Koesteren is beschermen tegen kwaad en onheil. Wie gezag draagt, heeft de concrete opdracht om lief te hebben, te zorgen, genade te geven, te reinigen, te zegenen, op te bouwen, en rechtvaardig te handelen.

Voor de oudsten betekent dit dat ze niet gedwongen maar uit vrije beweging, naar de wil van God, niet uit winzucht, maar uit bereidwilligheid, niet als heerschappij voerend, maar als voorbeelden van de kudde, de gemeente weiden (Hand.20:28). Door het welzijn van

de anderen te behartigen, zijn ze een beeld van Christus Die ook Zichzelf heeft overgegeven.

Gezag moet gedreven zijn door de vraag: hoe kan ik zorg dragen; hoe kan ik beschermen; hoe kan ik helpen groeien; hoe kan ik laten ontwikkelen. Denk na over uw leiderschap. Hoe bent u: dominerend, verwaarlozend, veeleisend, intimiderend, dwingend, hardvochtig, staand op uw gezag, de superman die alles controleert? Rechten moeten ondergeschikt blijven aan verantwoordelijkheden. Wie gezag heeft, zegt op de eerste plaats: 'Ik ben verantwoordelijk om voor jou te zorgen'; niet: 'Jij bent verantwoordelijk om mij te volgen'. Wie gezag heeft wil Gods wil doen om lief te hebben en is niet op zoek dat zijn eigen wil door de anderen wordt uitgevoerd.

Bent u iemand die past in het beeld van Christus of in het beeld van een machtsmens (zie artikel 'Machtsmisbruik in de gemeente' in dit Tijdschrift). 'De Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen' (Marc. 10:45). Hij heeft onze belangen gediend.

Een leider geeft zijn eigen verlangen op omdat hij eindverantwoordelijke is om besluiten te nemen voor het goede van de ander. Een leider draagt de last van dienstbaarheid aan de belangen van zijn onderdanen en gaat daarom aan zijn eigen vleselijke belangen voorbij (Lees Marc. 10:42-44, Matt. 20:26, Matt. 23:11, Marc. 9:35, Marc. 10:44). Het gaat in leiderschap om dienstbaarheid zodat diegenen die geleid worden maximaal functioneren, vreugde vinden, gezond zijn, groeien, enz.

LEIDERSCHAP IS RISICO

Wie zó leider is, loopt evenzeer als wie onder gezag staat het risico misbruikt en miskend te worden. Het is mogelijk dat u de ander leidt, soms tegen de visie van de ander in. Let op uw motieven! Indien uw onderdanen in opstand komen, reageer niet met agressie, verdachtmakingen, ondankbaarheid, vriendjespolitiek, autoritaire gezagsuitoefening, onberekenbaarheid, etc. Dat uw onderdanen onrechtvaardig handelen, onwillig zijn of zondigen ontslaat ú niet van uw verantwoordelijkheden. Ook u mag geen kwaad met kwaad vergelden. Ook uit uw mond mag geen liederlijk woord komen, maar als gij een goed woord hebt... En alles wat gij doet in woord en werk, doet het als voor de Here...

De weg van Christus is uitermate moeilijk. Ook voor wie gezag draagt. En tegelijkertijd eenvoudig: volg Hem Die u daarvoor de kracht heeft gegeven. Pas zonder morren of bedenkingen de bijbelse principes toe.

FORMEEL EN INFORMEEL GEZAG

Mensen in de wereld hebben autoriteit door hun positie (bijvoorbeeld Matt. 20:25-27). Dit zijn posities die God heeft ingesteld. Het zijn posities van waaruit formeel gezag wordt gevoerd. Probleem is dat sommige mensen deze posities gebruiken om anderen te overheersen en uit te buiten in plaats van te dienen. Deze leiders gebruiken macht om hun positie te handhaven. Verkeerd uitgeoefend formeel gezag kan veel schade berokkenen.

Er bestaat echter ook niet-officieel gezag. Dit informeel gezag kan een grotere autoriteit uitstralen dan de positionele autoriteit. Het is een autoriteit die samengaat met het betonen van liefde en vriendelijkheid. Het zijn diegenen die dienen, die het ware gezag bezit-

ten ongeacht hun positie. Wie de grootste wil zijn moet dienen. Mensen respecteren spontaan anderen waarvan ze weten dat die voor hen zorgen en hun belangen behartigen. Dit is functionele autoriteit, gezag zonder titel en zonder voetstuk. En zelfs als dit gezag niet door mensen wordt gerespecteerd, is het wel gezag met impact in de geestelijke werkelijkheid.

Een man, ouder, oudste of baas heeft positioneel gezag. Hij staat in een officiële gezagspositie. Indien hij die uitoefent met liefde, heeft hij ook functioneel gezag. Indien hij die echter uitoefent om zijn eigen begeerte te voldoen, verliest hij het gezag om leiding te kunnen geven. Iedereen in de gemeente moet een man of vrouw met (functioneel) gezag zijn. Jezus had geen officieel gezag, toch stond men versteld van Zijn leer (Luc.4:32), want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun schriftgeleerden (Matt. 7:29). Hoewel de schriftgeleerden en oudsten het positionele gezag hadden, was hun gezag niet toereikend om mensen echt te overtuigen en tot innerlijke verandering te leiden.

GOEDE VOORNEMENS

Het is duidelijk dat zowel zij die onder gezag staan als zij die gezag uitoefenen een prijs betalen. Jezus volgen brengt risico's met zich mee. Om dit geestelijk te 'overleven', of beter, om hierin echt tot groei in het geestelijk leven te komen, is het goed om uzelf een aantal goede voornemens voor te houden. Deze richtlijnen vindt u in het kader bij dit artikel.

Eindnoot

In dit artikel werd vaak gebruik gemaakt van David Powlison, The fear of Christ is the beginning of wisdom: Ephesians 5:21-6:9, in: Journal of biblical counseling, vol, 17, nr. 2, p. 49-57.

GOEDE VOORNEMENS

Lijst met voornemens voor mensen die onder onrechtvaardig gezag lijden of die onder onrechtvaardige opstand van onderdanen lijden.

Ik zal niet

- ✚ jammeren tegenover anderen
- ✚ spreken over de situatie (levert niets op)
- ✚ mij wentelen in zelfbeklag over het onrecht; fantasie over hoe alles zal aflopen; mentale hoop koesteren dat het verkeerd met de ander zal aflopen; heimelijk plezier hebben wanneer iets misloopt
- ✚ wraak nemen in mijn gedachten, met woorden, via insinuaties, in acties of competitie
- ✚ doen alsof niets gebeurd is (wees realistisch)
- ✚ opgeven (God heeft goede werken voor mij voorbereid en ik laat mij niet afleiden die te doen)
- ✚ mij terugtrekken van mensen, zelfs van de groep waarmee ik het moeilijk heb (dat zou alleen mijzelf beschadigen; of ik word verbitterd)
- ✚ contact opnemen met de conflictpersonen, als ik een lange vriendschap wil onderhouden

Ik zal

- ✚ bidden voor vrede, Gods leiding, voor die mensen
- ✚ voortgaan. Misschien heb ik iets verloren, maar ik ga door, want God heeft nog iets voor mij in petto van vóór de grondlegging der wereld
- ✚ leiding geven en een voorbeeld zijn in het uitoefenen van mijn gaven
- ✚ volzaam zijn zonder rebellie in mijn hart toe te laten
- ✚ God vertrouwen, dicht bij Hem blijven; God heeft tijd om zijn plan uit te voeren (denk aan David, Jozef)
 - de nabijheid van mijn gezin (of - indien u niet getrouwd bent - een vriend(in)) koesteren
 - integriteit en Christusgelijkvormigheid ten toon spreiden
 - verantwoording afleggen aan mensen (namelijk aan: naam), die mij aan dit plan houden en mij regelmatig controleren